

УДК 636.15

Златєва А.С.¹, Кукліна Т.С.²

¹ студ. гр. ГФ-213м, НУ «Запорізька політехніка», м. Запоріжжя

² канд. екон. наук, доцент, НУ «Запорізька політехніка», м. Запоріжжя

ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННИЙ БІЗНЕС УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Світ щоразу кидає виклики людству, проте на жаль сміливо можна говорити, що Україна та її народ зазнали одні з найбільших випробувань. У 2022 році, повільно одужуючи після наслідків пандемії COVID-19, країна зіштовхнулась з жахливими реаліями військового вторгнення та самою війною. Для сфери гостинності настав один з найбільш кризових моментів за всю історію незалежності. Функціонування готельно-ресторанного бізнесу та його успіх залежать від великої кількості факторів, ключовими з яких є: економічна й політична ситуація в країні. Під час військового стану ці фактори стають ще важливішими, оскільки військовий конфлікт має значний вплив на сферу

гостинності [1].

Ключові проблеми, що стоять перед готельним та ресторанним бізнесом з початком воєнного стану можна відзначити: паніку, міграцію кадрів (до 60%), логістика, розірвання договорів на постачання товарів, комунікаційну підтримку, втрачу попиту на послуги та руйнування [2]. Дослідження показують, що з початку війни готелі та ресторани багатьох міст України слугували центрами для розміщення біженців, приготування гарячої їжі та евакуації українських захисників і волонтерів із різних зон конфлікту. Крім того, у готелях є інші об'єкти для надання гуманітарної допомоги та підтримки постраждалих мирних жителів. Українські готелі також запустили кампанію «Відвідай Україну в майбутньому», спрямовану на підтримку української індустрії гостинності, яка займається матеріально-технічним забезпеченням військових дій і зазнала значних фінансових втрат з початку війни.

Готелі, які не припиняли роботу, були змушені перевести всі бізнес-процеси в безпрецедентно новий формат роботи. Водночас необхідно було запропонувати гостям звичайний сервіс і безпечне перебування, допомогти співробітникам та їхнім родинам і волонтерити: ті, хто мав можливість, пропонували проживання, приймали переселенців та надавали гуманітарну допомогу. І часто це доводилося робити меншою командою, оскільки співробітники готелю теж намагалися переїхати в безпечніші місця або емігрувати за кордон, незалежно від того, чи йшли вони до лав ЗСУ, чи до ТРО. Однак якщо спочатку головним питанням було створення та утримання команди, то зараз постає питання, як її завантажити в умовах низького попиту та невеликої кількості гостей [3].

У зв'язку з цим індустрія готелів і громадського харчування повинна адаптуватися до нової ситуації та змінювати свої стратегії. Зменшення витрат і оптимізація процесів може бути однією з них, особливо за рахунок скорочення персоналу або замінити дорогі товари на більш дешеві. Не менш важливим є залучення нових туристів. Для прикладу, готелі можуть зацікавити нових клієнтів, організовуючи різноманітні заходи: ярмарки на базі співпраці з малим

та середнім бізнесом, проведення тренінгів, організації заходів.

Комендантська година також призвела до змін у роботі закладів розміщення. Через часові обмеження процес поселення та виселення дещо ускладнений; основне навантаження припадає на денну зміну. Крім того, працівники іноді залишаються на території готелю після закінчення комендантської години. З обмеженнями також працюють ресторани та бари, а також інші послуги, такі як салони краси, SPA-зони тощо. Під час авіаударів деякі готельні послуги недоступні. Це окремий пункт у роботі закладів, які запровадили підвищені стандарти безпеки. Вони гарантують, що гості будуть поінформовані про авіаудари та їх завершення, і, де можливо, організовують створення безпечних місць/укриттів, де люди можуть перечекати небезпеку тощо [4].

Значна частина галузі громадського харчування працює нормально у незміненому форматі та забезпечує внутрішньо переміщених осіб, військовослужбовців теплим харчуванням, проте також спіткали складнощі. Харчування у закладах ресторанного бізнесу зникло з порядку денного сотень тисяч українців. Загроза обстрілів, руйнування інфраструктури, відсутність роботи, мале фінансове становище – все це фактори заважаючи стабільній роботі закладам харчування. Тому ще більшу популярність та попит отримали заклади street food, кав'ярень, пекарні та заклади, що працюють виключно на доставки. Порівнюючи з ресторанами переліченні підприємства вимагають значно менше вкладень, а виготовлена продукція у доступному ціновому діапазоні багатьох українців.

Важливим елементом для успішної роботи готельно-ресторанної індустрії є інформаційні технології, що використовуються під час війни. Це означає, що готелі та ресторани повинні використовувати інтернет-технології для залучення гостей та оптимізація їх роботи. Наприклад, реклама готелю на різноманітних інтернет платформах, віртуальний тур по готелів, онлайн-бронювання тощо.

Окрім цього, важливою є також роль держави в підтримці готельно-ресторанного бізнесу у воєнний час. Наприклад, держава може надавати

фінансову допомогу готелям та ресторанам, які постраждали внаслідок війни, створення сприятливих кредитних програм або грантів, надавати податкові пільги для зменшення витрат [3].

Зважаючи на вищесказане, доцільно звернути увагу на післявоєнний період. Одним із пунктів плану має стати відновлення роботи готелів і ресторанів України, тому що цей вид бізнесу особливо постраждав і потребує негайне реагування на проблеми, що порушують його розвиток і функції.

Доцільно виділити ті заходи, які необхідно врахувати. Відновлення готельно-ресторанного господарства України після війни, як:

1. Підтримка уряду та міжнародних організацій у розвитку та реалізації різноманітних програм та проектів.
2. Усунення збоїв в ланцюзі поставок.
3. Орієнтація на надання доступних послуг.

Роблячи висновки, слід зазначити, що готельно-ресторанний бізнес є важливим сегментом економіки країни, а його успіх залежить від багатьох факторів, включаючи воєнний конфлікт. Розробляючи план відновлення готельного господарства та індустрії ресторанного господарства після закінчення воєнного стану та бойових дій на території України слід розглянути аспекти, реалізовані в інших країнах, зазнавших втрат внаслідок військових дій, особливо війни чи кризових ситуацій, що змогли показати ефективний розвиток готельного та ресторанного бізнесу. Концепцією збереження економічного потенціалу післявоєнного відновлення є розвиток недорогих форматів готелів та ресторанів з метою надання населенню якісного та доступного житла та харчування.

Список використаних джерел:

1. Безхлібна А. П. Аналіз економічних показників конкурентоспроможності Приморських регіонів України. *Таврійський науковий вісник*. Серія: Економіка: Науковий журнал. 2021. Вип. 8. С. 55–63.
2. Зайцева В. М., Шелеметьєва Т. В. Оцінювання соціально-

економічного розвитку туризму в Україні як важливий напрям ефективності управління. *Вісник економічної науки України*. 2020. № 1. С. 103–108.

3. Білас М. Ринок HoReCa під час війни: поточний стан та ключові тенденції. Вокс вукраїна. URL : <https://voxukraine.org/rynok-horeca-pid-chas-vijnypotochnyj-standa-klyuchovi-tendentsiyi>.

4. Вдовічен А. Регіональні особливості управління підприємствами сфери гостинності в довоєнний, воєнний та поствоєнний періоди. *Управління розвитком сфери гостинності: регіональний аспект*. ЧТЕІ ДТЕУ. 2022. С. 10–22.